

УДК 338.24

Злотенко О.Б.,
аспірант кафедри менеджменту,
адміністрування та готельно-ресторанної справи,
Хмельницький національний університет

Zlotenko Olexander,
Post-graduate Student at the Department of Management,
Administration and Hotel – Restaurant Business,
Khmelnytsky National University

ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ОРІЄНТИРІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Злотенко О.Б. Визначення стратегічних орієнтирів інвестиційної діяльності промислового підприємства. Стаття присвячена визначенню стратегічних орієнтирів інвестиційної діяльності промислового підприємства з погляду забезпечення його економічної безпеки. У процесі здійснення інвестиційної діяльності промислового підприємства виникають ризики, пов'язані з потенційною дією низки дестабілізуючих факторів. У разі залучення інвестицій основними стратегічними орієнтирами промислового підприємства є забезпечення ресурсної бази виробництва та оновлення засобів виробництва. Важливим завданням підприємства щодо забезпечення власної економічної безпеки в процесі залучення інвестиційних ресурсів є вибір джерел фінансування інвестицій. Стратегічні орієнтири промислового підприємства як зовнішнього інвестора полягають у забезпеченні прямих і портфельних інвестицій, а також злиття та поглинання реципієнтів інвестицій. Чітке усвідомлення стратегічних орієнтирів інвестиційної діяльності дасть змогу забезпечити функціонування і розвиток підприємства з дотриманням вимог економічної безпеки.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, економічна безпека, стратегія, стратегічні орієнтири.

Злотенко О.Б. Определение стратегических ориентиров инвестиционной деятельности промышленного предприятия. Статья посвящена определению стратегических ориентиров инвестиционной деятельности промышленного предприятия с точки зрения обеспечения экономической безопасности. В процессе осуществления инвестиционной деятельности промышленного предприятия возникают риски, связанные с по-

тенціальним действием ряда дестабилизирующих факторов. В случае привлечения инвестиций основными стратегическими ориентирами промышленного предприятия являются обеспечение ресурсной базы производства и обновление средств производства. Важной задачей предприятия по обеспечению собственной экономической безопасности в процессе привлечения инвестиционных ресурсов является формирование источников финансирования инвестиций. Стратегические ориентиры промышленного предприятия как внешнего инвестора заключаются в обеспечении прямых и портфельных инвестиций, а также слиянии и поглощении реципиентов инвестиций. Четкое осознание стратегических ориентиров инвестиционной деятельности позволит обеспечить функционирование и развитие предприятия с соблюдением требований экономической безопасности.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, экономическая безопасность, стратегия, стратегические ориентиры.

Zlotenko Olexander. Definition of strategic guidelines for the investment activity of an industrial enterprise. The article is devoted to the definition of strategic guidelines for the investment activity of an industrial enterprise in terms of ensuring its economic security. Functioning and development of industrial enterprises in modern conditions are impossible without significant technological and technical upgrading of production, which takes place at the expense of investments. The enterprise can use its own resources, or attract resources of external investors, to make investments. Attracting investment resources creates additional opportunities for enterprise development, but it can have negative consequences. In the process of investing in an industrial enterprise there are risks associated with the potential effects of a number of destabilizing factors. Minimization of investment risks requires the adoption of managerial decisions on the safe formation and placement of investment resources. The success of investment activity implies existence of an efficient investment strategy of the industrial enterprise, the formation of which is executed in accordance with selected strategic guidelines. In the case of attracting investment, the main strategic guidelines of the industrial enterprise are to provide a resource base and updating means of production. Given the risks of investment attraction, special importance has such a strategic guideline as the provision of economic security of industrial enterprises in the process of investment. An important task for the enterprise to ensure its own economic security in the process of attracting investment resources is the choice of sources of investment financing. When choosing sources of financing for investments, the managerial staff or business owners should identify and neutralize the potential for loss of control over the enterprise, related to the actions and intentions of external investors. The enterprise itself can act as an external investor in relation to other recipients of investments. Strategic guidelines for an industrial enterprise, as an external investor, is to provide direct and portfolio investments, as well as mergers and acquisitions of the recipients of investments. A clear awareness of the strategic guidelines of investment activity will ensure the functioning and development of the enterprise with the observance of the requirements of economic security.

Key words: investment, investment activity, economic safety, strategy, strategic reference points.

Постановка проблеми. У сучасних умовах перед промисловими підприємствами постає вкрай важливе завдання прискореної технологічної і технічної модернізації з метою освоєння випуску нових видів продукції, зниження енергоємності виробництва, забезпечення вимог екологічної безпеки і т.д. Вирішення цього завдання потребує залучення значного обсягу інвестицій, що за умови обмеженості власних ресурсів може створювати для підприємства не лише можливості розвитку, а й певні загрози. Тому наявність у підприємства ефективної стратегії, побудованої на орієнтирах безпечної інвестиційної діяльності, є однією з вирішальних умов його успішного функціонування та розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням стратегії, стратегічних орієнтирів і пріоритетів присвячено значну кількість наукових праць таких авторів, як: С.Ф. Большенко, О.М. Бондаренко, Д.О. Горелов, І.Б. Дегтярьова, З.Б. Живко, О.І. Захаров, О.С. Маковоз, Т.С. Перерерій, М.Г. Саєнко, І.В. Саух, В.А. Соколенко, М.О. Харченко, К.М. Хаустова, М.В. Хацер. Зазначеними авторами сформульовані поняття стратегії, стратегічних пріоритетів і орієнтирів, визначені їхнє місце і роль у забезпеченні функціонування і сталого розвитку підприємств.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення стратегічних орієнтирів інвестиційної діяльності промислового підприємства для забезпе-

чення захисту від негативного впливу небезпек, загроз та ризиків, пов'язаних із реалізацією інвестицій.

Виклад основного матеріалу. Ефективна інвестиційна діяльність підприємства забезпечує досягнення його стратегічних цілей: зростання чистого прибутку; підвищення ліквідності; нарощування обсягів виробництва; підвищення добробуту акціонерів [1, с. 86].

Інвестиційна діяльність підприємства здійснюється відповідно до його інвестиційної політики як загального управління формуванням програми капіталовкладень, відбору інвестиційних проектів і прийняття фінансових рішень, які забезпечують довготривалий розвиток, підвищення конкурентоспроможності й успішне досягнення поставленої мети. Формування інвестиційної політики підприємства в сучасних умовах потребує додаткового врахування необхідного рівня економічної безпеки з метою забезпечення його захищеності від наявних і майбутніх загроз [2, с. 111].

Управління інвестиційною діяльністю підприємства полягає у виборі напрямів, методів, засобів та форм інвестування з метою збільшення прибутку і використання його для підвищення ефективності виробництва. У процесі управління інвестиційною діяльністю керівництву або власнику підприємства, як і будь-якому іншому інвестору, необхідно вирішити такі завдання: визначити обсяг інвестиційних ресурсів; обрати дієві схеми фінансування інвестицій; забезпечити максимальний обсяг власних інвестицій із внутрішніх дже-

рел; визначити оптимальну структуру інвестиційного капіталу; забезпечити мінімальну вартість залучених інвестицій із зовнішніх джерел [3, с. 55].

Одним із основних орієнтирів стратегічного планування і розвитку підприємства є мінімізація інвестиційних ризиків, що визначає ефективність інвестиційної діяльності і безпосередньо впливає на рівень економічної безпеки. Мінімізацію ризиків потрібно розглядати в контексті економічних, організаційних правових та низки інших аспектів із метою забезпечення прийняття ефективних рішень щодо інвестиційної діяльності. Таким чином, мінімізація інвестиційних ризиків досягається на основі певних системних дій, спрямованих на зменшення зазначених ризиків і максимізацію прибутків, які підприємство отримує в результаті інвестиційної діяльності [4, с. 41].

Найбільш поширеними інструментами зменшення ризику промислових підприємств є: диверсифікація, або розподіл інвестиційних коштів між різними, не пов'язаними між собою об'єктами; страхування для захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб; лімітація у вигляді установки граничних сум інвестиційних коштів; хеджування, або страхування від настання майбутніх несприятливих подій; пошук додаткової інформації для запобігання та зменшення дії факторів ризику [4, с. 31].

Нерідко досягнення значень показників, поставлених у межах глобальної стратегії діяльності підприємства, залежить від результатів його діяльності за окремими напрямками. Оскільки стратегічні орієнтири повинні зачіпати різні сфери діяльності суб'єкта господарювання, постає необхідність створення детального плану роботи за зазначеними напрямками.

У сучасних умовах особливу увагу привертають питання забезпечення необхідного рівня захищеності підприємств від наявних і виникаючих несприятливих процесів, або забезпечення економічної безпеки підприємства під час розроблення його інвестиційної стратегії. Реалізація інвестиційної стратегії полягає у: належному управлінні інвестиційною діяльністю; ефективному використанні власних, залучених і запозичених фінансових ресурсів; підтриманні конкурентоспроможності підприємств, приватних та іноземних інвесторів. [5, с. 114].

Процес стратегічного управління інвестиційною діяльністю включає: виявлення інвестиційних пріоритетів; розроблення інвестиційної стратегії; її впровадження; оцінку отриманих результатів [6, с. 90, 91]. На першому етапі формування інвестиційної стратегії визначаються цілі і завдання інвестиційної діяльності, після чого слідує аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища. Далі вибираються шляхи досягнення інвестиційних цілей, які становлять інвестиційну програму підприємства. При цьому визначаються обсяги та джерела фінансування інвестицій. Після цього розробляються альтернативні сценарії реалізації інвестицій із подальшим пошуком найбільш ефективних проектів і оцінкою результативності розробленої інвестиційної стратегії. На останньому етапі розробляються плани реалізації розробленої інвестиційної стратегії [7, с. 11].

З метою оновлення виробничої бази або забезпечення виробництва ресурсами підприємство може залучити кошти зовнішнього інвестора, що у здебільшого означатиме спільний із партнером контроль над підприємством. Усвідомлюючи свою позицію на ринку і відсутність фінансування, підприємство може залучитися підтримкою могутнього інвестора, отримавши не тільки фінансування, але і доступ до ринків збуту, проте такий хід означатиме фактично повне підпорядкування підприємства інвестору. Отже, залучення фінансових коштів відкриває нові можливості для підприємства, проте, нейтралізуючи загрозу недостатнього фінансування, створює загрозу втрати контролю над підприємством.

Якщо на підприємстві наявні вільні фінансові кошти, їх доцільно використати з метою отримання прибутку або отримання контролю над певними сегментами ринку. Тут загрози пов'язані із правильною оцінкою позитивного ефекту того чи іншого інвестиційного проекту. Так, підприємство може фінансувати інших суб'єктів господарювання, розраховуючи лише на довгостроковий прибуток від їхньої діяльності, що притаманно прямим або портфельним інвестиціям, або вести більш агресивну діяльність, поглинаючи стратегічно важливі підприємства з метою отримання контролю над сегментами ринку. Отже, може виникнути ситуація, за якої підприємство матиме вільні фінансові кошти та шукатиме можливості виходу на нові ринки збуту і розширення виробництва, поглинаючи менші або більші компанії, які вже функціонують у бажаному сегменті ринку.

Основні стратегічні орієнтири, які відображають характер інвестиційної діяльності підприємства у разі залучення та надання інвестиційних коштів, наведені на рис. 1.

Ризики інвестиційної діяльності підприємства можуть бути пов'язані з вибором джерел фінансування інвестицій. До внутрішніх джерел підприємства належать його власні кошти у вигляді прибутку, амортизації, накопичення тощо. Зовнішні джерела включають залучені і позикові кошти. Залученими є кошти, одержані від продажу цінних інвестиційних паперів, венчурний капітал, пайові внески, кошти від продажу акцій, благодійні та інші внески. Позикові кошти – це кредити, надані державою, іноземними інвесторами, банками та іншими організаціями, облігаційні позики. Для фінансування інвестицій підприємство може використовувати як окремі джерела, так і їх комбінації.

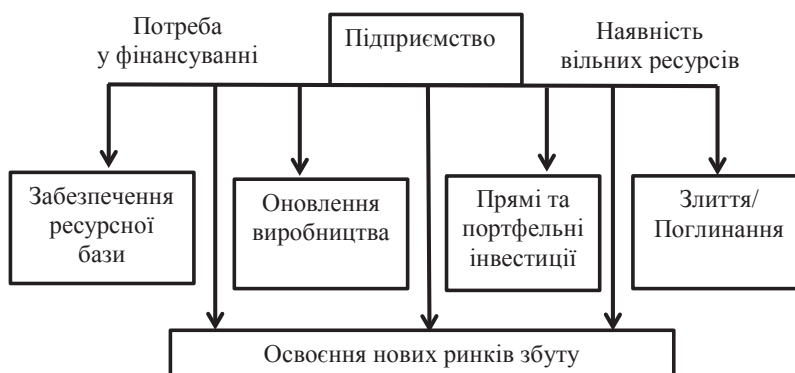

Рис. 1. Стратегічні орієнтири інвестиційної діяльності підприємства

Джерело: складено автором

У процесі вибору джерел фінансування інвестицій необхідно забезпечити раціональне співвідношення власних і позикових коштів, яке дасть змогу уникнути зниження фінансової стійкості і платоспроможності підприємства в майбутньому періоді [2, с. 114].

Під час вибору джерел фінансування інвестицій підприємству потрібно врахувати усі переваги та недоліки, властиві тим чи іншим джерелам. Так, до переваг внутрішніх джерел слід віднести: простоту та швидкість залучення; відсутність явних витрат; високу норму прибутковості; зниження ризику неплатоспроможності та банкрутства; збереження власності та управління підприємством. Водночас вони мають низку недоліків: обмежений обсяг залучення; вивільнення власних коштів із господарського обороту; обмеженість незалежного контролю ефективності використання інвестиційних ресурсів. Перевагами зовнішніх джерел є: значний обсяг; можливе підвищення ефективності інвестицій; наявність незалежного контролю ефективності використання інвестиційних ресурсів, диверсифікованість вибору; зростання вартості власного капіталу. Їхні недоліки полягають у: витратах (проценти, дивіденди); підвищенні ризику неплатоспроможності та банкрутства підприємства; можливості втрати власності та управління підприємством [3, с. 469; 8, с. 48].

В умовах динамічних змін обсягів і структури потенціальних інвестиційних ресурсів виникає необхідність розроблення програм фінансування інвестиційних проєктів. Основними видами фінансування інвестиційних проєктів згідно з наявною практикою є: самофінансування; акціонування; венчурне фінансування; кредитування; змішане фінансування. Зазначені види фінансування можна асоціювати з двома можливими джерелами інвестиційних коштів – власних та залучених, а також їх комбінації. Якщо підприємство в процесі інвестиційної діяльності використовує лише власний капітал, то воно має найвищу фінансову стійкість, але не використовує повною мірою фінансових можливостей отримати прибутки від інвестованого капіталу. У разі, коли підприємство використовує позиковий капітал для здійснення інвестицій, воно має високий фінансовий потенціал інвестування з можливістю отримати відповідні значні прибутки, але потрапляє під дію певних інвестиційних ризиків, які несуть потенційні загрози економічній безпеці. Тому одним із головних стратегічних завдань підприємства є вибір і оптимізація структури джерел фінансування у процесі формування інвестиційних ресурсів з метою забезпечення його економічної безпеки [9, с. 175].

Під час розроблення інвестиційної стратегії необхідно мати на меті забезпечення необхідного рівня захищеності економічних інтересів підприємства від несприятливих макроекономічних чинників, деструктивної поведінки партнерів, у тому числі зовнішніх інвесторів або конкурентів [2, с. 113; 10, с. 289]. У разі, коли підпри-

ємство залучає зовнішні інвестиційні кошти, його керівництву або власнику необхідно усвідомлювати негативні наслідки, які можуть виникнути в результаті реалізації стратегії, вибраної зовнішнім інвестором. Залежно від вибраних цілей інвестор може вибирати різні інвестиційні стратегії: стратегію збереження; стратегію поміркованого зростання; стратегію агресивного зростання; стратегію накопичення; стратегію ефективного власника; стратегію спекулятивного злиття та поглинання.

З метою уникнення ризиків у процесі інвестиційної діяльності інвестор вибирає стратегію збереження, яка полягає у терміновому виведенні основного капіталу зі сфери інвестицій протягом року. Якщо в результаті інвестор розраховує на помірний приріст капіталу на рівні безризикової дохідності, то він вибирає стратегію накопичення. У разі, коли метою інвестора є отримання високих доходів за наявності обмежених потенційних ризиків, то його інвестиційною стратегією стає помірковане зростання. Для отримання максимально можливих доходів за короткий період часу інвестор використовує стратегію агресивного зростання. Отримати максимально можливі доходи за короткий період часу інвестор може, використовуючи стратегію агресивного зростання.

Інвестор може використовувати інвестиційну стратегію з метою здійснення впливу на підприємство – реципієнт інвестицій. Так, вибравши стратегію ефективного власника, інвестор може прагнути до впливу на види та ринки збуту продукції, науково-технічний і промислово-збутовий потенціал підприємства. Якщо ж метою інвестиційної діяльності інвестора є наміри придбати контрольний пакет акцій, об'єкти майнових та немайнових прав підприємства, то він вибирає стратегію спекулятивного злиття та поглинання [3, с. 54].

Отже, під час вибору власних стратегічних орієнтирів підприємство, що залучає інвестиції, повинно враховувати стратегії інвестора, особливо тоді, коли вони несуть потенційні загрози економічній безпеці підприємства. Наприклад, коли інвестор вибирає стратегію ефективного власника, підприємству слід прагнути до збереження і посилення власного контролю над усіма складниками виробництва і збуту продукції. У разі, коли інвестор вибирає стратегію спекулятивного злиття та поглинання, підприємство повинно вжити заходів щодо збереження володіння контрольним пакетом акцій, усіма об'єктами майнового і немайнового права.

Висновки. Одним із ключових складників загальної стратегії підприємства є інвестиційна, яка являє собою сукупність різного роду підходів та рішень, спрямованих на формування і здійснення найбільш ефективних способів вкладення капіталу з метою забезпечення економічної стійкості і постійного відтворення інвестиційного процесу. Важливим завданням для підприємства в процесі залучення інвестицій стає забезпечення власної економічної безпеки, успішне виконання якого потребує визначення дієвих стратегічних орієнтирів.

Список використаних джерел:

1. Коритько Т.Ю., Крук О.М. Процес формування інвестиційної політики підприємства. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2016. № 3 (39). С. 86-90.
2. Коломицева О.В. Розробка інвестиційної стратегії в контексті забезпечення економічної безпеки підприємства. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2017. Вип. 45 (2). С. 110-116.
3. Луців Б.Л., Кравчук І.С., Сас Б.Б. Інвестування: Підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2014. 544 с.

4. Дзюба Т.А. Способи мінімізації інвестиційних ризиків машинобудівних підприємств. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка*. 2016. № 1 (29). С. 40-43.
5. Баргашевська Ю.М. Характеристика методів мінімізації інвестиційних ризиків. *Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Стратегії стійкого розвитку економіки»*. К.: Видавництво Європейського університету. 2011. С. 272-275.
6. Третяк Н.М. Інвестиційна стратегія розвитку суб'єктів господарювання. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2013. № 3. С. 89-93.
7. Відоменко І.О. Сучасні підходи до розробки інвестиційної стратегії підприємств. *Економіка харчової промисловості*. 2010. № 2. С. 8-13.
8. Манаєнко І.М. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємств електроенергетики: монографія / І.М. Манаєнко Київ: НТУУ «КПІ», 2016. 157 с.
9. Бушовська Л.Б. Управління інвестиційною діяльністю як важливий складник економічної безпеки підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 11. С. 170-176.
10. Udalykh O.A., Kharchenko V.N. Methods of assessing the level of the investment component of economic security. *Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools*. 2016. Issue: 2 (14). P. 284-292.